Keuda

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaosto

Viite: Työ- ja elinkeinojaosto keskiviikko 06.11.2019 klo 08:30 / HE 29/2019 vp/Asiantuntijapyyntö

Asia **HE 29/2019 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020**

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaosto on pyytänyt asiantuntijalausuntoa koskien työvoimakoulutusta valtion vuoden 2020 talousarvioesityksessä. Lausuntoa on pyydetty erityisesti seuraavista teemoista

1. Työvoimakoulutuksen työnjako, resurssit ja järjestäminen
2. Työvoimakoulutuksen haasteet ja kipupisteet
3. Oppisopimuskoulutus osana työvoimakoulutusta, tulevaisuuden kehittämistarpeet.

Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä (Keuda) toteaa lausuntonaan seuraavaa:

1. Työvoimakoulutuksen työnjako, resurssit ja järjestäminen

Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä -Keuda pitää pääosin onnistuneena vuoden 2018 alusta voimaan tullutta uudistusta, jossa työvoimakoulutusta toteutetaan **TEM:n hankintajärjestelmässä ja OKM:n valtionosuusjärjestelmässä.** TEM:n hankintajärjestelmässä toteutetaan ammatillisesti suuntautunutta ei –tutkintoon johtavaa koulutusta sekä maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus. OKM:n valtionosuusjärjestelmässä toteutetaan kaikki ammatillisesti suuntautunut, tutkintoon tai sellaisen osaan johtava koulutus.

Erityisesti haluamme nostaa esiin maahanmuuttajien kotouttamiskoulutuksen, vaikka se ei suoraan liitykään työvoimakoulutukseen: Se on kuitenkin osa kokonaisuutta ja liittyy erityisesti työllisyysasteen nostoon. Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymän näkemyksen mukaan Kotouttamiskoulutuksen laadun varmistamiseksi ja työllistymisen nopeuttamiseksi kotouttamiskoulutuksen järjestämisen tulisi edellyttää koulutuksen järjestämislupaa, jotta kotoutujalle voitaisiin taataa laadukkaat opettajat, oppimisympäristöt ja sujuvat siirtymät VALMA -koulutukseen, tutkintokoulutukseen ja työelämään. Nykyinen kilpailtu malli on myös johtanut merkittäviin laatuvaihteluihin eri puolella Suomea. Usein kilpailutuksen voittavat tahot, joilla ei ole henkilöstä opettajien työehtosopimuksilla ja oppilaitokset eivät pärjää hinnoittelussa omalla pedagogisella laadullaan.

TEM:n hankimaan koulutukseen liittyvien tarjouskilpailujen avoimuutta tulisi lisätä. Tällä hetkellä joissain tarjouspyynnöissä on merkittäviä ongelmia mm. siinä, että tarjousten vertailussa iso osa tarjouksen sisällöstä voidaan piilottaa "liikesalaisuuden" alle. Tämä tarkoittaa sitä, että muut tarjouksen tehneet tahot eivät aidosti pysty vertailemaan tehtyjä päätöksiä ja niiden perusteluja.

2. Työvoimakoulutuksen haasteet ja kipupisteet

Tällä hetkellä ehkä isoin haaste liittyy prosessiin, jolla työttömiä työnhakijoita ohjataan/valitaan koulutukseen.
Tästä syystä työvoimakoulutuksen paikkoja saattaa jäädä tältä vuodelta koko maan tasolla käyttämättä. Keudassa paikkoja on ollut käytettävissä 170 opiskelijavuotta ja ne tulevat myös täyttymään.

Nykyistä koulutukseen ohjausmallia pitää tarkastella kriittisesti erityisesti tilanteessa, jossa työntekijöistä on pulaa, mutta hakijoita ei saada riittävästi läpi. Kyse ei ole hakijoiden puutteesta, koska samanaikaisesti saattaa olla paljon hakijoita jatkuvassa haussa, joista osa on myös työttömiä. Syynä on merkittävät hitauselementit TE-toimistojen prosessissa.

Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymän näkemyksen mukaan OKM:n työvoimakoulutuksen osalta päätösvalta siitä, onko jokin tietty koulutus sopiva hakijalle tulisi siirtää ainakin kokeiluluontoisesti koulutuksen järjestäjille. Oppilaitoksilla, opiskelun ja opiskelijoiden arvioinnin asiantuntijoita, on tähän erittäin hyvät valmiudet ja osaaminen. Tähän liittyy myös koulutustarpeen määrittely yksilöllisesti.

3. **Oppisopimuskoulutus osana työvoimakoulutusta, tulevaisuuden kehittämistarpeet**.

Oppisopimus ei varsinaisesti voi olla osana työvoimakoulutusta, koska työvoimakoulutus on tarkoitettu työttömille tai työttömyysuhan alla oleville.
Tutkintoperusteinen työvoimakoulutus toteutetaan työpaikalla aina koulutussopimuksella.
Erilaiset yhdistelmät/polutukset ovat kuitenkin mahdollisia ja tästä syystä on hyvä, että Työ- ja elinkeinojaosto nostaa esiin oppisopimuskoulutuksen osana työvoimakoulutusta. Esimerkiksi seuraavanlainen yhdistelmä voi tulla kyseeseen eli OKM:n hallinnon alan työvoimakoulutus-> koulutussopimus, minkä jälkeen opiskelija siirtyy jatkamaan tutkinnon suorittamista loppuun oppisopimuksella. Oppisopimukseen voidaan lisäksi mahdollisesti yhdistää myös palkkatuki.
Työantajien näkökulmasta oppisopimukseen mahdollisesti liittyvä palkkatuen hakeminen ja maksatus koetaan usein vaikeana. Yrityksen on saatava palkkatukipäätös ensin TE-toimistosta, mikä hidastuttaa työttömän palkkaamista oppisopimuksella. Lisäksi palkkatuen ajallisen keston perusteet eivät välttämättä ole yhteneviä oppisopimuksen keston kanssa. Monelle työnantajalle palkkatuki on todella tärkeä työvoiman rekrytoimiseksi, siksi tulisikin miettiä keinoja prosessin helpottamiseksi.

Voisiko palkkatuesta luopua kokonaan ja työnantaja vapautettaisiinkin osittain tai kokonaan henkilösivukuluista, kun työllistettävä on palkkatukeen oikeutettu työnhakija?
Pitäisi myös harkita sitä, voisiko kaikkien oppisopimuksen yhteydessä työnantajalle tulevien korvausten maksaminen hoitua ”yhdeltä luukulta” (esimerkiksi koulutuksen järjestäjän tekemänä) ja samalla aikasyklillä, jolloin toiminta olisi työnantajille helppoa ja myös edistäisi tiedonkulkua eri viranomaistahojen välillä.

Keuda

Kuntayhtymän näkemyksen mukaan opintotuen korjaus voisi lisätä oppisopimusten määrää. Nykyisin opintotuki katkeaa automaattisesti opiskelijan siirtyessä oppisopimukseen. Tämä on ongelma erityisesti lyhyissä oppisopimuksissa. Mikäli sama opiskelija siirtyisi työhön, niin tuki ei automaattisesti katkeaisi vaan vaikutus tulisi opintotuen vuositulorajan mukaisesti.

Osaamiseen perustuva palkkaporrastus madaltaisi rekrytointikynnystä ja helpottaisi työhön pääsyä, niillä henkilöillä, joilla ei ole alan koulutusta tai merkittävää työkokemusta ja osaamista (edistäisi erityisesti nuorten työllistymistä oppisopimuksilla). Työllisyyden edistämiseksi tulisi myös harkita esimerkiksi sitä, että palkkatuen käyttö yhdistettiin aina osaamisen hankkimiseen esim. oppisopimukseen.

Järvenpäässä 5.11.2019

Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä

Hannu Laurila
kuntayhtymän johtaja

Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä
Sibeliuksenväylä 55 A, 04400 Järvenpää
Vaihde +358 9 27 381
Y-tunnus 0213834-5